

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a dr. Krzyewsky Miklós ügyvéd által képviselt felperesnek dr. Bíró Tibor ügyvéd által képviselt I. rendű, II. rendű alperesek ellen öröklési szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt a Fővárosi Bíróságon 7.KP.632.086/2005. számon megindított perében a Fővárosi Ítéltábla 2008. február 17-én meghozott 1.Pf.20.976/2007/3. számú részítélete ellen a felperes által 4. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán meghozta a következő

r é s z í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a Fővárosi Ítéltábla 1.Pf.20.976/2007/3. számú részíteletét hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg külön felhívásra az államnak 192.000 (Egyszázkilencvenkettőezer) forint le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket.

Ez ellen a részítelet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s :

Az elsőfokú bíróság részíteletében megállapította, hogy ... örökhagyó és az I-II. rendű alperesek között ...en 1994. április 20-án kötött öröklési szerződés a peres felek viszonylatában érvénytelen. Az örökhagyónak a ... hrsz. alatt nyilvántartott - ... szám alatti - ingatlana tulajdonjogát a felperes végrendeleti öröklés jogcímén megszerezte. Megkeresni rendelte a ... Közzeti Földhivatalt a felperes tulajdonjogának bejegyzése iránt. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. A felperest 92.500 forint, az I-II. rendű alpereseket - együttesen - 192.500 forint le nem rótt illeték, továbbá az I-II. rendű alpereseket 81.000 forint perköltség megfizetésére kötelezte.

A megállapított tényállás szerint az örökhagyó 1994. április 20-án öröklési szerződést kötött az alperesekkel. Az erről készült okiratot tanúként ... és ... írták alá. A szerződést az örökhagyó a

keltezés napján a közjegyzőnél letétbe helyezte, majd azt 1994. november 8-án visszavette.

1998. október 6-án az örökhagyó írásbeli végrendeletet alkotott, amelyben minden ingó és ingatlan vagyona örökösévé a felperest nevezte.

Az örökhagyó 1998. október 11-én elhunyt. Halálát követően a felperes az öröklési szerződés érvénytelenségének és hatálytalanságának megállapítása iránt (az I. rendű alperes aláírásának hiányára, megtévesztésre, az ellenszolgáltatás hiányára, a szerződés nem teljesítésére alapítottan) pert indított. A bíróság az e perben hozott jogerős ítéletével a felperes keresetét elutasította. Ezt követően a hagyatéki eljárásban eljáró közjegyző az örökhagyó hagyatékát az öröklési szerződés alapján az I. rendű alperes részére adta át.

A jelen perben a felperes több kereseti kérelmet terjesztett elő. Egyebek mellett az öröklési szerződés érvénytelenségének megállapítását a Ptk. 629. § (1) bekezdés b) pontjában foglaltak (a felek, köztük az örökhagyó a szerződést nem a tanúk együttes jelenlétében írták alá, illetve a tanúk együttes jelenlétében aláírását sajátjaként nem ismerte el) alapján kérte és az örökhagyó hagyatékát képező ingatlanok tulajdonjogára a javára szóló végrendelet alapján tartott igényt.

Az alperesek a kereset elutasítását kérték.

Az elsőfokú bíróság - részítélete indokolásában - az alperesek, az okirati tanúk és az eljáró közjegyző vallomásaiban foglaltakra utalva úgy foglalt állást, hogy az alperesek állításával szemben nem volt kétséget kizáróan bizonyított és megállapítható az, hogy a szerződést kötő felek az öröklési szerződést a két okirati tanú előtt, együttes jelenlétükben írták volna alá, ezért a Ptk. 656. §-a alapján alkalmazandó Ptk. 629. § (1) bekezdés b) pontjában megjelölt érvénytelenségi ok fennálltát bizonyítottanak találta és az öröklési szerződést a felek viszonylatában érvénytelennek nyilvánította.

Az örökhagyó ... ingatlanhagyatékára az 1998. október 6-án kelt írásbeli magánvégrendelet alapján - melynek érvényességét a felek a perben nem vitatták - a felperes tulajdonjog megszerzését állapította meg.

A részítélet részbeni megváltoztatása, a kereset teljes elutasítása iránt az alperesek fellebbeztek.

A másodfokú bíróság részítéletében az elsőfokú bíróság részítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, fellebbezett rendelkezéseit megváltoztatta és ebben a részében a keresetet

elutasította. Mellőzte a felperes tulajdonjogának bejegyzésére vonatkozó földhivatali megkeresést. A felperes elsőfokú illetékfizetési kötelezettségét 303.000 forintra felemelte, az alperesek eljárási illeték fizetésére kötelezését mellőzte. A felperest 180.000 forint elsőfokú és 60.000 forint másodfokú perköltség fizetésére és 192.000 forint fellebbezési illeték megfizetésére is kötelezte.

A jogerős részítélet indokolása szerint az elsőfokú bíróság a bizonyításra szoruló tényeket tévesen ítélte meg, ezáltal a megállapított tényállás és az arra alapított döntés sem helytálló.

Az elsőfokú bíróság - tévesnek tartott - megítélése szerint a jogvita elbírálásához azt kellett bizonyítani, hogy az öröklési szerződés aláírására a két tanú együttes jelenlétében került sor, és az a felperest terhelte.

A másodfokú bíróság kiemelte, hogy a perbeli öröklési szerződés tartalma szerint aggálytalannak tűnik, a tanúk aláírását megelőzően az „előttünk mint tanúk előtt” szövegrészt tartalmazza. Az okirat ezért azt tanúsítja, hogy a szerződő felek a Ptk. 629. § (1) bekezdés b) pontjában foglaltaknak megfelelően, a tanúk jelenlétében írták alá. Az aggálytalannak tűnő végintézkedés alaki okra alapított érvénytelensége megállapításához a Pp. 164. § (1) bekezdése alapján a megtámadásra jogosult személyt az okirattal szemben annak bizonyítása terhelte, hogy a Ptk. 629. §-a szerinti „érvényességi feltételek ténylegesen nem teljesültek”.

Az adott esetben megállapította, hogy a kihallgatott tanúk a szerződés aláírásának lényeges körülményeire nem emlékeztek, néhány tény vonatkozásában egymásnak ellentmondó nyilatkozatokat tettek. A vallomásokat mérlegelve úgy ítélte meg: az elsőfokú bíróság helytállóan jutott arra a következtetésre, hogy a tanúk vallomása alapján a szerződés aláírásának valós körülményei nem állapíthatók meg; ezért a tanúk vallomása az érvénytelenség alapjául szolgáló tények hiteltérdemlő bizonyítására sem alkalmas.

A jogerős részítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet. Tartalma szerint a másodfokú részítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú részítélet helybenhagyását, valamint az alperesek perköltségben marasztalását kérte.

Felülvizsgálati kérelmében anyagi jogszabálysértésre: a Ptk. 629. §-ának megsértésére és a PK 86. számú állásfoglalásban írtak figyelmen kívül hagyására hivatkozott, de felülvizsgálati kérelme indokolásából kitűnően támadta a bizonyítékok mérlegelésén alapuló tényállást is.

A felülvizsgálati kérelem részletesen kifejtett indokai szerint a perben feltárt bizonyítékok a felperes tényállításait alátámasztották, mert a másodfokú bíróság nem mérlegelte kellő súllyal a tanúk nyilatkozatának azon részét, amely arra enged következtetni, hogy az örökhagyó aláírására nem a tanúk jelenlétében került sor. Nem vette figyelembe az örökhagyónak a ... Főügyészségre küldött levelében foglaltakat sem.

A felperes kifejtette továbbá: a per adatai alapján az is megállapítható, hogy a perbeli szerződésnél egyik okirati tanú sem felelt meg azon elvárásoknak, amelyet a jogszabály az okirati tanúkkal szemben támaszt, mert az örökhagyót előzőleg nem ismerték és személyazonosságát kétségtelen bizonyossággal meg sem állapították. Ezen túlmenően azzal is érvelt, hogy az örökhagyó végakarata nem érvényesül, ha az öröklési szerződést a bíróság érvényben tartja.

A felülvizsgálati kérelmet - a törvényi határidőn túl - kiegészítette azzal is, hogy a közvetlenség elvére figyelemmel az elsőfokú bíróság értékelte helytállóan a bizonyítékokat.

Az alperesek felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztettek elő.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

A Legfelsőbb Bíróság mindenekelőtt arra utal, hogy az eljárás bíróságok a perbeli öröklési szerződés érvénytelenségét csak a Ptk. 629. § (1) bekezdés b) pontjára alapított érvénytelenségi okkal kapcsolatban vizsgálták és csak erre vonatkozóan döntöttek, ezért a felülvizsgálati kérelemnek a tanúkra vonatkozó (a PK 86. számú állásfoglalásból és a Ptk. azzal összefüggő 631. §-ának rendelkezéséből eredő) érvénytelenséggel kapcsolatos része érdemi vizsgálatát mellőzte. A felülvizsgálatnak ugyanis csak olyan téves jogi álláspont vagy mulasztás lehet az alapja, amely az eljárás korábbi szakaszaiban is a per tárgya volt; amely kérdéssel a korábban eljárás bíróságok nem foglalkoztak, azzal kapcsolatban jogszabálysértést sem követhettek el (BH 1996/7/372. számú eseti döntés).

A felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. § (5) bekezdése értelmében megváltoztatni nem lehet, ezért a Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelemnek a közvetlenség elve megsértésére vonatkozó - a Pp. 272. § (2) bekezdésében írt törvényi határidőn túl előterjesztett - része érdemi vizsgálatát ugyancsak mellőzte.

A felperes felülvizsgálati kérelmét anyagi jogszabálysértésre alapította ugyan, de annak indokolásából megállapíthatóan döntően a részítéletben írt tényállás megállapításának módját támadta.

Helyesen foglalt állást a másodfokú bíróság abban, hogy a Pp. 164. § (1) bekezdése alapján - és ezt a felülvizsgálati kérelemben a felperes sem vitatta - az öröklési szerződés érvénytelenségét állító felperest annak kétséget kizáró bizonyítása terhelte, hogy a Ptk. 629. § (1) bekezdés b) pontjában foglaltaknak nem megfelelően történt az öröklési szerződés aláírása: arra nem két tanú együttes jelenlétében került sor, illetve a tanúk együttes jelenlétében az aláírásokat sajátjukként nem ismerték el, ezért az öröklési szerződés alaki érvénytelensége fennáll.

A másodfokú bíróság a peres felek egymással ellentétes előadásának, a kihallgatott tanúk vallomásának, az okirati bizonyítékoknak az egymással való egybevetése és a Pp. 206. § (1) bekezdésében foglalt elveknek megfelelően történt értékelése alapján állapította meg a tényállást. Helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a tanúk vallomása alapján - az időmúlásra is figyelemmel - a szerződés aláírásának körülményei nem állapíthatók meg. A bizonyítási teher szabályának helyes alkalmazásával értékelte a felperes terhére mindazon tények bizonyítatlanságának következményeit, amelyeket illetően a felperesnek állt érdekében, hogy az alperesek tagadásával szemben azokat a bíróság valóban fogadja el.

A felperes felülvizsgálati kérelme - az egyes bizonyítékokra utalással - az általa állított következmény levonására, úgynevezett felülmérlegelésre irányult. A Pp. 270. § (2) és 275. § (3) bekezdésében foglaltakból viszont az következik, hogy a tényállás megállapításának módjára és az ügy érdemi elbírálására is lényeges kihatással lévő eljárásjogi jogszabálysértés hiányában a szabad bírói mérlegeléssel megállapított tényállás felülvizsgálati eljárás keretében történő felülmérlegelésének, a bizonyítékok újbóli értékelésének nincs helye.

A megállapított tényálláson alapuló jogerős részítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt anyagi jogi szabályokat nem sérti. Az érvényes öröklési szerződésre figyelemmel pedig az örökhagyó megváltoztatott - a hagyatékával való eltérő rendelkezésre irányuló - szándékának önmagában jogi jelentősége nincsen. A favor testamenti elvének, a végintézkedés értelmezési szabályának alkalmazására a perben nem volt szükség.

A kifejtettek alapján a Legfelsőbb Bíróság a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján a jogerős részítéletet hatályában fenntartotta.

A felperes felülvizsgálati kérelme nem vezetett eredményre, az alpereseknek a felülvizsgálati eljárásban áthárítható költsége nem merült fel, ezért a Pp. 270. § (1) bekezdése szerint alkalmazott Pp. 78. § (1) bekezdése és a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján a felperes köteles az illetékeljegyzési joga folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illeték megfizetésére.

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.
Az részítélet ellen a Pp. 271. § (1) bekezdés e) pontja alapján felülvizsgálatnak nincs helye.

Budapest, 2009. január 21.

Dr. Orosz Árpád sk. a tanács elnöke, Dr. Szabó Julia sk. előadó
bíró, Dr. Csentericsné Dr. Ágh Bíró Ágnes sk. bíró

K.Gyné

A kiadmány hiteléül:

bírósági tisztviselő